

«ТАСДИҚ МЕНАМОЯМ»

Ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ,
доктори илмҳои педагогӣ, профессор
 Мирализода А.М.
« 17 » соли 2021

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Турсуматова Раъно Аҳмадҷонова дар мавзӯи «Имконоти педагогии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (дар асоси маводҳои забони хориҷӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод гардидааст.

Муҳимияти мавзӯи таҳқиқот.

Низоми маорифи Тоҷикистон дар кори таълиму тарбияи насли наврас ба натиҷаҳои назаррас ноил гардидааст. Дар замони муосир дар Тоҷикистон муаммои таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагонро аз ҷиҳати назариявӣ амалӣ асоснок намудан ҳалли ниҳоии ҳудро наёфтааст, вале дар ин самт қадамҳои аввалин аллақай гузошта шудаанд. Муҳим будани муаммои ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» ҳамчун вазифаи қонуни мазкур: «тарбияи шахсияти дорои эҳсоси масъулияти баланди шахрвандӣ баҳри иштироқи фаъолона дар ҳаёти ҷамъиятию сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангӣ» қайд гардидааст. Дар «Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020» қайд шудааст, ки ташаккули шахсияти аз ҷиҳати касбӣ салоҳиятнок мақсади аввалиндараҷа маҳсуб мегардад. Он самти

модернизатсияи соҳаи маорифро муайян менамояд, ки на танҳо ба азхудкунии ҳаҷми муайяни донишҳо, малакаю маҳорат, балки ба тарбияи хонандагон дар рӯҳияи мустақилона дастрас, таҳлил, тарҳбандӣ ва самаранок истифода намудани иттилоот бо мақсади ҳарчӣ пурратар амалӣ намудани имкониятҳои шахсӣ ва иштироки фаъолона дар ҳаёти ҷомеа (салоҳиятнокӣ) нигаронида шудааст.

Ба муҳимӣ ва зарурияти муаммои мазкур аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон эътибори махсус дода шуда, қабул шудани як зумра санадҳои муҳими давлатӣ далели равшан ва возеҳи он аст. Аз ин лиҳоз, интихоби мавзӯъ ва коркарди илмӣ он аз тарафи Турсуматова Р.А. дар марҳилаи кунунии рушди маориф ва илми педагогика хеле ҷолиби диққат буда, ба таҳқиқоти мубрам ва доғи рӯз махсуб будани он далолат медиҳад.

Диссертатсияи ба итмом расонидаи Турсуматова Р.А. аз муқаддима, ду боб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифода шуда иборат аст.

Дар муқаддима мубрами муаммои таҳқиқшаванда асоснок гардида, объект, предмет, ҳадаф, фарзия, вазифаҳои он муайян шудаанд, асосҳои методологӣ, марҳалаҳо ва методҳои таҳқиқот таъйин шуда, навоарӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, бозътимодӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот, нуқтаҳои барои дифоъ пешниҳодшаванда ифода ёфтаанд.

Дар боби якуми рисола, ки **“Асосҳои назарӣ ва методологии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон”** номгузорӣ шудааст, масъалаҳои муаммои асосҳои илмӣ-педагогӣ ва назарии таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; шакл ва модели (амсилаи) раванди таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; имконоти педагогии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон мавриди таҳқиқ гардидаанд. Аз нуқтаи назари муаллиф *таълими ба амалия тамоюлдошта* – ин раванди ҳамкориҳои муаллим ва хонанда бо мақсади ташаккул додани шахсият мебошад, ки аз як тараф

ба такмил додани хусусиятҳои психологӣи хонандагон (диққат, тафаккур, ангезанокӣ), аз тарафи дигар аз ҷониби хонандагон мустақилона аз худ шудани донишҳои нав, пешбурди таҷрибаи амалии истифодаи онҳо дар воқеияти атроф ҳангоми ҳалли фасли вазифаҳо ва муаммоҳои муҳим, рушду нумӯи ҷаҳонбинӣ ва имкониятҳои эҷодии хонандагон равона гардидааст. Дарки моҳияти таълими баамалия тамоюлдошта ба воситаи муайян намудани таркиби он кушода мегардад. Ҳарчанд дар айни ҳол, муносибати аз ҷиҳати илмӣ асоснокгардида нисбат ба ҷузъиёти таълими баррасишаванда дарёфт нагардидааст, вале қадамҳои аввалин дар ин самт аллақай гузошта шудаанд. Дар боби мазкур оид ба шартҳои дидактикӣ маълумот дода шуда қайд шудааст, ки алоқаҳои байни фанӣ назария ва амалияро ба ҳам муттаҳид намуда, барои дар амал татбиқ намудани донишҳо мусоидат мекунанд. Аз ҷумла таъкид шудааст, ки алоқаҳои байни фанӣ дар атрофи се соҳаи муҳити воқеӣ: табиат, ҳаёти маишӣ ва истехсолот муттаҳид гардида, ба ташаккул ва ғанигардонии дониши хонандагон дар бораи ҳодисаҳои табиат, татбиқи он дар истехсолот ва умуман ҳаёт мусоидат менамоянд.

Дар боби дуюм, ки **“Технологияи педагогӣи амалигардонии таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон”** ном дорад, масъалаҳои хусусиятҳои ташкили корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; методҳои ташхиси ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; самаранокии маърифатии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мавриди таҳқиқу баррасӣ қарор дода шуда, бо мақсади муайян намудани роҳу воситаҳои самаранокии технологияи ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ баргузор ва натиҷагирӣ карда шудааст. Барои ҳалли фасли вазифаҳо оид ба баланд бардоштани муваффақият дар таълим ва фаъолнокии маърифатии хонандагон татбиқи воситаҳои техникийи таълим ёрдам расонид, ки ба таври муносиб ва функционалӣ

истифода бурдани онҳоро мувофиқи мақсадҳо, вазифаҳо ва шаклҳои таълими таълим дар назар дорад, кори анҷомдодаи таҷрибавӣ-озмоишӣ муқаррароти назариявӣ пешниҳодшуда тасдиқи худро пайдо намуданд. Дар рисола технологияи коркардшуда ва озмудашудаи таълими ба амалия тамоюлдошта самаранокии баланди таълими забони хориҷиро нишон додааст. Дар рафти озмоиш инчунин зарурати ҷудо кардани вақти бештар (қариб 50-60%) барои шакли дастаҷамъонаи таълим ва истифодаи муназзами он ҷиҳати баланд бардоштани натиҷанокии раванди таълим муайян гардидааст.

Натиҷаҳои кори озмоишию таҷрибавӣ самарабахш будани татбиқи шартҳои аз ҷониби диссертант муайяншударо тасдиқ намудаанд.

Эрод ва пешниҳод нисбати камбудии мавҷудбуда:

Бовучуди дастовардҳои дар боло зикршуда, диссертант ба якҷанд норасоҳои роҳ додааст:

1. Хуб мешуд, ки баъзе мавзӯҳои китоби дарсии забони англисӣ, ки моҳияти ба амалия тамоюлдошта доранд шарҳу эзоҳ дода мешуданд;
2. Дар матни рисола миқдори зиёди ҷадвалҳо оварда шудааст, хуб мешуд, ки маводи онҳоро мувофиқи моҳияти далелҳои баррасӣ гардида якҷоя карда шуда, хулосаҳои умумӣ бароварда шавад;
3. Дар матни диссертатсия хатоҳои услубӣ ва имлоӣ ба назар мерасанд, ҳамчунин дар тарроҳии техниकीи кори диссертатсионӣ хатоҳои ҷузъӣ дида мешаванд.

Норасоҳои зикршуда арзиши таҳқиқотро кам намеkunанд ва ба натиҷаҳои асосии назариявӣ ва амалии диссертатсия таъсири манфӣ намерасонанд.

ХУЛОСА

Таҳқиқоти илмии анҷомёфтаре ҳамчун коркарди аз ҷиҳати илмӣ асоснок, ки ҳалли масъалаҳои муҳимро дар соҳаи илмҳои педагогӣ таъмин меkunанд, тавсиф намудан мумкин аст. Рафти таҳқиқот, хулосаҳо ва тавсияҳои, ки муаррифӣ гардиданд, асоснок мебошанд. Рисола бо

забони хуби илмӣ навишта шуда, баёнгари он аст, ки унвонҷӯй дар атрофи мавзӯи интихобнамудааш аз оғози таҳқиқоташ то охир ҷиддан таҳлили кори илмӣ бурдааст.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар ҷаласаҳо ва семинарҳои кафедраи педагогикаи иҷтимоӣ ва касбии МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров”, дар конференсияҳои байналмилалӣ, ҷумҳуриявӣ, умумидонишгоҳӣ ироа гардиданд. Матлабҳои асосӣ, натиҷаҳо ва хулосаҳои тадқиқот дар 10 мақолаҳои ҷопшудаи муаллиф инъикос ёфтааст, ки 3 адади он дар нашрияҳои бонуфузи тақризии ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ВАК-и Федератсияи Русия ҷоп шудаанд.

Дар асоси муқаррароти назариявӣ ва натиҷаи корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ барои омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ оид ба ташкили раванди таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон тавсияҳои методӣ таҳия гардидаанд.

Дар хулоса қайд кардан лозим аст, ки диссертатсияи Турсуматова Раъно Аҳмадҷоновна дар мавзӯи «Имконоти педагогии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (дар асоси маводҳои забони хориҷӣ)» кори мустақилонаи таҳассусӣ ва дорои аҳамияти назарраси илмӣ буда, ба талаботи бандҳои 10,11,12,14 ва 16 “Низомномаи намунавӣ оид ба тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ” –и ҚОА - и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016 таҳти №505 тасдиқ гардидааст, комилан ва пурра ҷавобгӯй буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 - педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) шоиста мебошад.

Диссертатсияи Турсуматова Р.А. дар семинари илмӣ - назариявии кафедраи педагогикаи умумидонишгоҳии ДДК ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ баррасӣ ва муҳокима гардида, тақризи мазкур яқдилона тариқи

овоздиҳии кушоди ҳозирин тасдиқ карда шуд. (Қарори №8 аз 13 феввали соли 2021).

Тақриз аз тарафи эксперт, номзади илмҳои педагогӣ, саромӯзгори кафедраи педагогикаи умумидонишгоҳии ДДК ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ Бобоева Маҳбуба Чурахоновна омода карда шудааст.

Рохбари семинари илмӣ-назариявии кафедраи педагогикаи умумидонишгоҳии

ДДК ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ,

номзади илмҳои педагогӣ

Исоева Дилором Сайдахмадовна

Котиби семинари илмӣ-назариявӣ

Набиева Савлат Тилавқуловна

Эксперт, номзади илмҳои педагогӣ

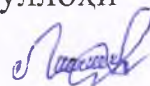

Бобоева Маҳбуба Чурахоновна

Мудири кафедраи педагогикаи умумидонишгоҳии

Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи

Рӯдакӣ, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент

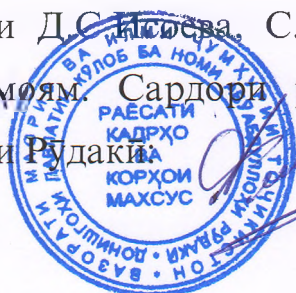
Лоиқов Парвиз

Чумахонович

13.02.2021с.

Маълумот барои тамос: 735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Кӯлоб, хиёбони С.Сафаров 16. Тел: (83322) 235-06 E-mail: info@kgu.tj

Имзоҳои Д.С.Исоева, С.Т.Набиева, М.Ч.Бобоева, П.Ч.Лоиқовро тасдиқ менамоям. Сардори раёсати кадрҳо ва КМ ДДК ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ

Амиров Файзуллохоҷа Азизович